

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра фізичної географії та геоекології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник декана
з навчальної роботи
Володимир ПАСЬКО

«27» березня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Географія міжнародного геоекологічного співробітництва

для здобувачів освітньо-професійного рівня

«Бакалавр»

галузь знань 10 природничі науки

спеціальність 103 Науки по Землю

освітній рівень бакалавр

освітня програма Геоекологія та екосистемні послуги

вид дисципліни вибіркова

Блок дисциплін «Міжнародне геоекологічне співробітництво»

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2025/2026
Семестр навчання	4
Кількість кредитів ECTS	4
Мова викладання,	навчання
українська	
та оцінювання	
Форма заключного контролю іспит	

Викладач: **Іванок Дмитро Вікторович**, кандидат географічних наук, асистент кафедри фізичної географії та геоекології

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

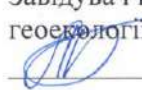
на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2025

Розробник: **Іванок Дмитро Вікторович**, кандидат географічних наук,
асистент кафедри фізичної географії та геоекології

ЗАТВЕРДЖЕНО

Завідувач кафедри фізичної географії та
геоекології

 доц. Людмила БІЛОУС

Протокол №1 від «26» серпня 2025 р.

Схвалено науково-методичною комісією географічного факультету

Протокол №7 від «27» серпня 2025 року

Голова науково-методичної комісії доц. Наталія КОРОГОДА

«27» серпня 2025 року

ВСТУП

1. Мета дисципліни – формування у студентів здатності коректно і творчо застосовувати знання щодо рівнів, форматів та правових засад міжнародного геоекологічного співробітництва для розробки стратегій збереження транскордонних геосистем, обґрунтування участі України у глобальних геоекологічних ініціативах та прийняття ефективних природоохоронних рішень в контексті реалізації стратегії сталого (збалансованого) розвитку.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

- 1. Знати** базові засади геоекології, ландшафтознавства, ландшафтно-екології, біогеографії, конструктивної географії та раціонального природокористування, а також основи міжнародного публічного права.
- 2. Вміти** аналізувати структуру та динаміку природно-територіальних комплексів (ПТК) різного рангу.
- 3. Володіти** навичками роботи з картографічними матеріалами, ГІС-інструментарієм, а також нормативно-правовими базами даних для оцінки стану довкілля на регіональному та глобальному рівнях.

3. Анотація навчальної дисципліни: навчальну дисципліну присвячено вивченню теоретичних основ, правових механізмів та просторових особливостей міжнародного співробітництва у розв'язанні геоекологічних проблем. Розглядаються: еволюція міжнародної екополітики; система міжнародного екологічного права; роль провідних міжнародних організацій та фінансових інституцій у формуванні глобального порядку денного. Особлива увага приділяється реалізації Європейського зеленого курсу, розбудові Смарагдової мережі та басейновому принципу управління транскордонними територіями. Дисципліна покликана сформувати у студентів стратегічне бачення інтеграції України у світовий геоекологічний простір через призму ландшафтного та інтертериторіального підходів.

4. Завдання вивчення дисципліни (навчальні цілі) – забезпечити набуття здобувачами знань, вмінь і навичок щодо застосування принципів міжнародного екологічного права та інструментів геоекополітики для:

- **ідентифікації** пріоритетних напрямів міжнародного співробітництва у межах ландшафтно-територіальних структур різного рівня;
- **аналізу** ефективності застосування міжнародних конвенцій та угод для вирішення конкретних геоекологічних проблем, а також захисту компонентів довкілля на національному рівні;
- **розробки** проєктів створення міжтериторіальних мереж сталого розвитку та транскордонних геоекологічних кластерів;
- **прийняття** науково обґрунтованих рішень щодо адаптації міжнародних екологічних стандартів до умов природокористування в Україні.

Дисципліна спрямована на досягнення студентом інтегральної компетенції – здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності предметної області наук про Землю або у процесі навчання із застосуванням сучасних теорій та методів дослідження природних та антропогенних об'єктів, процесів та явищ із використанням комплексу даних та за умовами недостатності інформації, а також таких спеціальних (фахових) (СК) компетентностей:

ЗК04. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК10. Навички забезпечення безпеки життєдіяльності.

ЗК12. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

СК01. Знання та розуміння теоретичних основ наук про Землю як комплексну природну систему.

СК03. здатність здійснювати збір, реєстрацію і аналіз даних, у тому числі геопросторових, за допомогою відповідних методів і технологічних засобів у польових і лабораторних умовах ;

СК04. Здатність застосовувати кількісні методи при дослідженні геосфер.

СК05. Здатність до всебічного аналізу складу і будови геосфер. **СК06.** Здатність інтегрувати польові та лабораторні спостереження з теорією у послідовності: від спостереження до розпізнавання, синтезу і моделювання.

СК07. Здатність проводити моніторинг природних процесів. **СК08.** Здатність самостійно досліджувати природні матеріали в польових і лабораторних умовах, описувати, аналізувати, документувати і звітувати про результати.

СК10. Здатність ідентифікувати та класифікувати відомі і реєструвати нові об'єкти у геосферах, їх властивості та притаманні їм процеси.

СК12. Оцінювати та прогнозувати стан геосистем в умовах зростаючого антропогенного тиску.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	Об'єкт, предмет, завдання, а також рівні міжнародного геоекологічного співробітництва.	лекція, самостійна робота	виконання семінарської та її захист, іспит	9%
1.2	Етапи еволюції міжнародної екополітики, а також систему міжнародного екологічного права.	лекція, самостійна робота	виконання семінарської роботи та її захист, іспит	9%
1.3	Особливості національного правового регулювання міжнародної геоекологічної співпраці.	лекція, самостійна робота	виконання семінарської роботи та її захист, іспит	9%
1.4.	Роль міжнародних організацій у формуванні глобального геоекологічного порядку денного, а також механізми міжнародної фінансової підтримки геоекологічних ініціатив.	лекція, самостійна робота	виконання семінарської роботи та її захист, іспит	9%
1.5	Сутність Європейського зеленого курсу та міжнародних промислово-екологічних кластерів.	лекція, самостійна робота	виконання семінарської роботи та її захист, іспит	9%

1.6	Басейновий принцип міжнародної співпраці, моделі транскордонних євро регіонів, а також базові принципи формування і завдання Пан'європейської та Смарагдової екомереж.	лекція, самостійна робота	виконання семінарської роботи та її захист, іспит	9%
2.1	Ідентифікувати геосистеми та ландшафтно-територіальні структури як об'єкти міжнародної співпраці.	лекція, самостійна робота	виконання семінарської роботи та її захист	5%
2.2	Використовувати міжнародні угоди як інструменти геоекологічної співпраці.	лекція, самостійна робота	виконання семінарської роботи та її захист	5%
2.3	Аналізувати відповідність національних природоохоронних норм міжнародним екологічним стандартам.	лекція, самостійна робота	виконання семінарської роботи та її захист	5%
2.4	Обґрунтовувати вибір ефективного фінансового інструменту для реалізації міжнародного геоекологічного проєкту.	лекція, самостійна робота	виконання семінарської роботи та її захист	5%
2.5	Визначати специфіку міжтериторіальної взаємодії в межах міжнародних екологічних кластерів.	лекція, самостійна робота	виконання семінарської роботи та її захист	5%
2.6	Оцінювати стан транскордонних геосистем, а також національних елементів Пан'європейської та Смарагдової екомереж і заповідних територій із міжнародним природоохоронним статусом.	лекція, самостійна робота	виконання семінарської роботи та її захист	5%
3.1.	Здатність до групової роботи та професійної комунікації під час обговорення стратегій міжнародного геоекологічного партнерства.	практичне заняття	виконання командного завдання, дискусія	8%
4.1	Здатність розробляти комплексні пропозиції щодо нових міжнародних проєктів за участі України, які мають на меті вирішення транскордонних геоекологічних проблем та/ або спрямовані на розширення мережі транскордонних природоохоронних територій.	практичне заняття	виконання командного завдання, дискусія	8%

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни (код) Програмні навчання (назва)	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	3.1	4.1
ПРН01. Збирати, обробляти та аналізувати інформацію в області наук про Землю, геоекології, маркетингу й відновлення екосистемних послуг.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ПРН04. Використовувати інформаційні технології та моделі в області наук про Землю, геоекології, організації екосистемних послуг.								+	+	+	+	+	+	+
ПРН05. Вміти проводити польові та лабораторні геоекологічні дослідження.								+	+	+	+	+	+	+
ПРН06. Визначати основні характеристики, процеси, історію і склад Землі як планетарної системи та її геосфер.								+	+	+	+	+	+	+
ПРН12.Знати і застосовувати теорії, парадигми, концепції та принципи в науках про Землю, відповідно до спеціалізації.								+	+	+	+	+	+	+
ПРН15. Уміти обирати оптимальні методи та інструментальні засоби для проведення геоекологічних досліджень, збору та обробки даних.								+	+	+	+	+	+	+
ПРН20. Уміти прогнозувати вплив технологічних процесів та виробництв на навколишнє середовище.								+	+	+	+	+	+	+

ПРН21. Ідентифікувати геоекологічні фактори, що визначають ризики в природокористуванні.	+	+	+	+	+	+	+								
--	---	---	---	---	---	---	---	--	--	--	--	--	--	--	--

7. Схема формування оцінки:

Рівень досягнення всіх запланованих результатів навчання визначається за результатами написання та захисту на 6 практичних робіт, а також активності під час лекційних та семінарських занять та результатами складання іспиту.

Питома вага результатів навчання у підсумковій оцінці за умови її опанування на належному рівні така:

- ✓ результати навчання – 1.1 – 1.6 (знання) – 54%;
- ✓ результати навчання – 2.1 – 2.6 (вміння) – 30%;
- ✓ результати навчання – 3.1 (комунікація) – 8%;
- ✓ результати навчання – 4.1 (автономність) – 8%.

7.1.Форми оцінювання студентів:

У дисципліні передбачено два змістові навчальні модулі. Заняття проводяться у вигляді лекцій, семінарських занять і самостійної роботи. Завершується дисципліна – **іспитом**.

Студенти, які упродовж семестру не досягли мінімального рубіжного рівня оцінки (60% від максимально можливої кількості балів) мають виконати додаткові практичні роботи та/ або реферати за темами, які були пропущені та/ або недостатньо засвоєні. Максимальна оцінка за виконані додаткові практичні роботи та/ або реферати не може перевищувати 40% підсумкової оцінки (до 40 балів за 100 – бальною шкалою).

Умовою отримання позитивної результуючої оцінки з дисципліни є досягнення не менш як 60% від максимально можливої кількості балів.

Умови допуску до іспиту: рекомендований мінімум для допуску - 36 балів. Для студентів, які набрали сумарно меншу від 36 балів (*рекомендований мінімум*) кількість, обов'язковою умовою для отримання допуску до іспиту є написання рефератів за питаннями пропущених чи недостатньо засвоєних тем.

Підсумкове оцінювання у формі іспиту (письмова форма): максимальна кількість балів на іспиті – 40 балів, мінімальна кількість балів, які додаються до семестрових – 24 бали (60% максимальної кількості балів, відведених на іспит).

Студенти, які набрали сумарно меншу кількість балів ніж рекомендований мінімум (36 балів) до іспиту **не допускаються**.

	Семестрова кількість балів	Іспит	Підсумкова оцінка
<i>Мінімум</i>	<i>36</i>	<i>24</i>	<i>60</i>
Максимум	60	40	100

7.2. Організація оцінювання:

Оцінювання здійснюється впродовж семестру усіх видів роботи, включаючи і самостійну роботу.

Оцінювання проводиться шляхом накопичення балів за всі елементи контролю з дисципліни (виконання і захист семінарських робіт, результати самостійної роботи та практичних сесій).

Загалом формування оцінки спирається на «Положення про організацію освітнього процесу у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка» (друга редакція), що введено в дію наказом ректора № 170-32 від 11 квітня 2022 року

7.3.Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ п/п	Назва теми	Кількість годин		
		лекції	практичні заняття	самостійна робота
Модуль 1 – Теоретичні основи та правові засади міжнародного геоecологічного співробітництва				
1	Тема 1. Предмет, об’єкт та завдання курсу. Поняття про міжнародне геоecологічне співробітництво.	2	2	3
2	Тема 2. Ланшафтні структури як об’єкт співпраці. Поняття про транскордонні геосистеми.	2		3
3	Тема 3. Історія та еволюція міжнародної екополітики.	2	2	3
4	Тема 4. Система міжнародного екологічного права: конвенції, протоколи та угоди як інструмент геоecологічного співробітництва.	2		3
5	Тема 5. Національне правове регулювання міжнародної геоecологічної співпраці.	2	2	3
6	Тема 6. Роль міжнародних організацій у формуванні міжнародного геоecологічного порядку денного.	3	2	4
7	Тема 7. Механізми фінансової підтримки міжнародних геоecологічних ініціатив.	2		4
Модуль 2 – Рівні та формати міжнародного геоecологічного співробітництва				
8	Тема 8. Транснаціональне геоecологічне співробітництво. Європейський зелений курс (European GreenDeal).	2	2	3
9	Тема 9. Специфіка міжтериторіальної геоecологічної взаємодії.	2		3
10	Тема 10. Міжнародні промислово-екологічні кластери.	2		3
11	Тема 11. Басейновий принцип міжнародної геоecологічної співпраці.	2	4	3
12	Тема 12. Єврореґіон і транскордонні кластери як модель геоecологічної взаємодії сусідніх реґіонів.	2		3
13	Тема 13. Пан’європейська та Смарагдова мережі.	3		4
14	Тема 14. Міжнародні категорії природоохоронних територій.	2		4
	ВСЬОГО:	30	14	46

Загальний обсяг **90 год.**, в тому числі:

Лекцій – **30 год.**

Практичні заняття – **14 год.**

Самостійна робота – **46 год.**

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна:

1. Транскордонне співробітництво як інструмент місцевого та регіонального розвитку: Аналітична доповідь / Химинець В. В., Головка А. А., Мірус О. І. Київ: НІСД, 2021. – 47 с.
2. Транскордонне співробітництво: правові основи та успішні практики: посібник / Євчак Ю.Б., Зарді А., Лазур Я.В., Очкаї Д., Санченко А.Є., Сошников А.О., Устименко В.А., Фетько Ю.І. / за заг. ред. В.А. Устименка. Київ, 2020. – 152 с.
3. Хилько М.І. Екологічна безпека України: навчальний посібник. Київ, 2017. – 266 с.
4. Іванок Д.В. Перспективи «зеленого» водню в контексті реалізації Україною європейського Зеленого курсу // Освітні та наукові виміри природничих наук: Збірник матеріалів V Всеукраїнської заочної наукової конференції, м. Суми, 8 листопада 2024 р. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2024. – С. 51–57.
5. Василюк О., Борисенко К., Куземко А., Марущак О., Тестов П., Гриник Є. Проектування і збереження територій мережі Емеральд. Методичні матеріали. Київ: “LAT&K”, 2019. – 78 с.
6. Степаненко А.В. Теоретико-методологічні засади формування транскордонних екологічних кластерів. Економіка та держава, 2021. Вип. 4. — С. 12–18.
7. Заповідна справа в Україні: Навчальний посібник. За загальною редакцією М.Д. Гродзинського, М.П. Стеценка. Київ, 2003. – 306 с.
8. Кравців В.С., Жук П.В., Колодійчук І.А. Регулювання екологічної безпеки транскордонного регіону в контексті європейської інтеграції України. Львів, 2015. – 121 с.
9. Ладиченко В.В., Гиренко В., Головка Л.О., Вітів В.А. Екологічна політика і право ЄС. Київ, 2019. – 363 с.
10. Мікула Н. Міжтериторіальне та транскордонне співробітництво: Монографія. Львів: ІРД НАН України, 2004. – 395 с.
11. Основи управління біосферними резерватами в Україні: Збірник нормативно-правових актів та науково-практичних статей, підготовлених у рамках проведення Міжнародного науково-практичного семінару «Розвиток системи біосферних резерватів в Україні» (01-03 жовтня 2014 року, Ужанський національний природний парк, Закарпатська область). За ред. Ф.Д. Гамора, Г.В. Парчука. Ужгород: КП «Ужгородська міська друкарня», 2014. – 320 с.
12. Закон України "Про міжнародне територіальне співробітництво". Посилання: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3668-20#Text>
13. Cross-Border Cooperation of Ukraine with the EU Countries: Current Challenges and Possibilities: monograph / NAS of Ukraine. SI «Institute of Regional Research named after M.I. Dolishnyi of NASU»; edited by Khrystyna Prytula. Lviv, 2019. – 220 p.
14. Ivanok D. Opportunities of transboundary environmental cooperation in the context of the European integration and post-war green recovery of Ukraine. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Географія. Випуск 1/2 (92/93), 2025. – С. 35–40. – DOI: [10.17721/1728-2721.2025.92-93.5](https://doi.org/10.17721/1728-2721.2025.92-93.5)
15. Tkachenko Yu. Euroregion as a tool for sustainable development of border areas: The European experience and Ukrainian features // Visegrad Journal on Bioeconomy and Sustainable Development, 2014. Vol. 2. – P. 58–63.
16. Singh J., Ganster P. Transboundary environmental cooperation: a conservation on issues in research and methodologies // Journal of Borderlands Studies, 2003. Vol. 18(1) – P. 51–60.
17. The Pan-European Ecological Network: taking stock. Strasbourg: Council of Europe Publishing, 2007. – 116 p.

Додаткова:

18. Василюк О. Функціональна класифікація природно-заповідного фонду: історія формування та міжнародний аспект // GEO&BIO. 2019. Вип 18. – С. 3–20.

19. Іванок Д.В. Геополітичне змагання за ресурси Арктики як чинник зміни глобального балансу сил. Український політико-правовий дискурс, 13, 2025. – DOI: [10.5281/zenodo.15968352](https://doi.org/10.5281/zenodo.15968352)

20. Міжнародна екологічна безпека: регіональні та глобальні виміри: монографія / за ред. С. В. Глібова. Одеса: Гельветика, 2020. – 240 с.

21. Ibisch P.L., Dichte A., Hamor F.D., Holovko A., Polynchereda V.F., Rybal M.P., Shvediuk I. About borders and limits: experiences with UNESCO Biosphere Reserves for transboundary cooperation in Ukraine and neighboring countries // Management and Policy Issues, 2021. Vol. 13. – P.136–141.

22. Jongman R.H.G., Bouwma I.M., Griffioen A., Jones-Walters L., Van Doorn A.M. The Pan European Ecological Network: PEEN // Landscape Ecology, 2011. Vol. 26. – P. 311–326.

23. Dudley N. (Ed). Guidelines for applying protected area management categories. Gland: IUCN. – 86 p.

24. Gulac O., Dubchak L., Iarmolenko I., Yanchuk J. Cooperation of Ukraine and the European Union in the Ecological Sector: Directions and Prospect // European Journal of Sustainable Development, 2019. Vol. 8. – P. 22–30.

25. Jongman R.H.G., Kulvik M., Kristiansen I. European ecological networks and greenways // Landscape and Urban Planning, 2004. Vol. 68. – P. 305–319.

26. Kedem R., Feitelson E., Halasah S., Teff-Seker Y. Toward a typology of environmental cooperation in postconflict settings: The case of Jordan and Israel // Global Environmental Politics, 2023. – P.1–17.

27. Lee T., Middleton J., Phillips A. (Eds). Guidelines for management planning of protected areas. IUCN, 2003. – 79 p.